

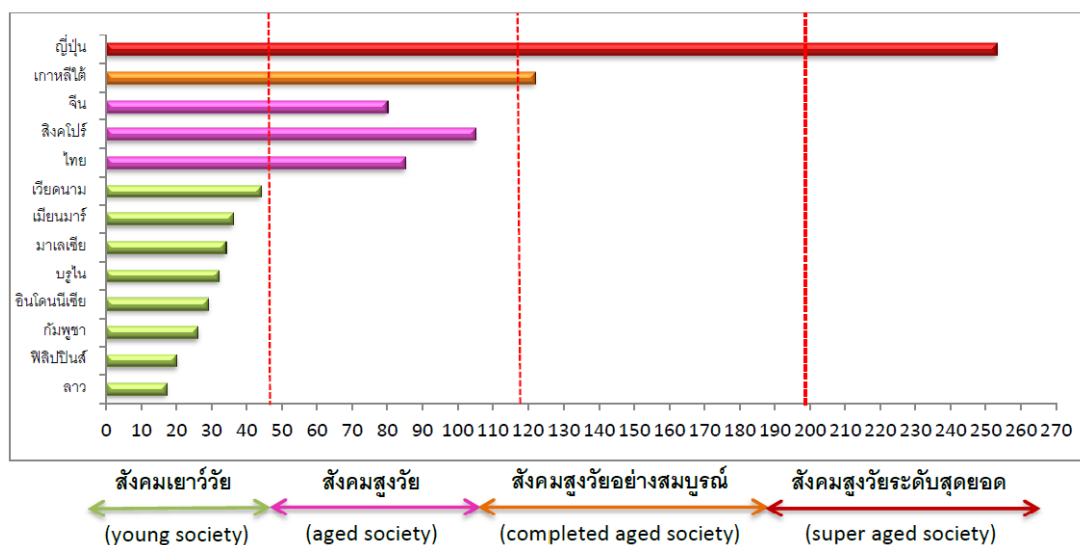
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ปัจจุบันโลกในทศวรรษนี้ได้กำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรครั้งยิ่งใหญ่ คือการเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ โดยพบว่าสัดส่วนประชากรโลกในปี พ.ศ.2559 มีประชากรทั้งสิ้น 7,433 ล้านคน ในจำนวนนี้มีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ถึง 929 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างยิ่งทั้งในระดับโลกและระดับชาติ โดยในระดับโลกนั้นองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้มีการกำหนดว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศให้ถือว่าเป็นประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อมีสัดส่วนของประชากรในประเทศที่อายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรของไทยในช่วง 3 – 4 ทศวรรษที่ผ่านมาที่มีอัตราการเกิดของทารกน้อยลง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างประชากรอย่างยิ่งที่ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2543 นั่นคือ มีจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งจากสถิติดังกล่าวคือตัวบ่งชี้หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว นั่นคือ “ดัชนีผู้สูงวัย” (Aging index)

ภาพที่ 1.1 ดัชนีผู้สูงวัยของประเทศในกลุ่มอาเซียน และญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน พ.ศ. 2556

ที่มา: ปราโมทย์ ปราสาทกุล, สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้ม และผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, 2556

จากภาพที่ 1.1 ดัชนีผู้สูงอายุของประเทศในกลุ่มอาเซียนพบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเป็นลำดับที่ 5 รองจากประเทศ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน และสิงคโปร์ ทั้งนี้เมื่อจัดเฉพาะในกลุ่มอาเซียน พบว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งประเทศที่เริ่มเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2545 โดยพบว่าประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ร้อยละ 9.4 (จรัญญา วงษ์พรม และคณะ, 2558) และในปี พ.ศ. 2559 พบว่าจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นโดยคาดการณ์ว่า ในอีกประมาณ 5 ปีข้างหน้าเมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 จำนวนประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในอนาคตเห็นได้ชัดเจนจากการที่ประชากรรุ่นที่เกิดเกินกว่าล้านคนต่อปี ระหว่างปี 2506 – 2526 (ซึ่งขณะนี้จะมีอายุ 33 – 53 ปี) กำลังจะกลายเป็นผู้สูงอายุในอีกไม่ช้า อีก 20 ปีข้างหน้า คลื่นประชากรลูกใหญ่นี้จะมีอายุ 53-73 ปี เมื่อนั้นสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ภายในเวลาอีก 20 ปีข้างหน้าเท่านั้น

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งประเทศที่เริ่มเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2545 โดยพบว่าประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ร้อยละ 9.4 (จรัญญา วงษ์พรม และคณะ, 2558) และในปี พ.ศ. 2559 พบว่าจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นโดยคาดการณ์ว่า ในอีกประมาณ 5 ปีข้างหน้าเมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 จำนวนประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในอนาคตเห็นได้ชัดเจนจากการที่ประชากรรุ่นที่เกิดเกินกว่าล้านคนต่อปี ระหว่างปี 2506 – 2526 (ซึ่งขณะนี้จะมีอายุ 33 – 53 ปี) กำลังจะกลายเป็นผู้สูงอายุในอีกไม่ช้า อีก 20 ปีข้างหน้า คลื่นประชากรลูกใหญ่นี้จะมีอายุ 53-73 ปี เมื่อนั้นสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ภายในเวลาอีก 20 ปีข้างหน้าเท่านั้น

ประเทศไทยจึงได้มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยประเทศไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยคาดการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2580 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรของประเทศ และได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของมนุษย์ โดยใน ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟันฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุพร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 – 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีเป้าหมาย

ให้คนในสังคมทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ซึ่งให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12)

สถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดลำปางกำลังจะก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ จากประชากรรวมทั้งจังหวัดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 761,949 คน มีผู้สูงอายุ จำนวน 114,405 คน แยกเป็น ชาย จำนวน 53,089 และ หญิง 61,316 คน คิดเป็นร้อยละ 15.01% ของประชากรรวม จากอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ คิดเป็นร้อยละ 72.82 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้แต่ไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ คิดเป็นร้อยละ 19.89 และ 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พิการ และทุพพลภาพ คิดเป็นร้อยละ 3.86 ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางพบว่า ผู้สูงอายุมีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง มีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง และเบาหวาน เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานบริการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวปี 2556 ของจังหวัดลำปางจึงมีรูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุระยะยาวโดยมีระบบความเชื่อมโยงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างครบวงจรจากโรงพยาบาลลำปางสู่โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและชุมชน เป็นการให้บริการที่ครอบคลุมด้านสุขภาพและด้านจิตวิทยาสังคม การดูแลช่วยเหลือในชีวิตประจำวันและกิจวัตรประจำวันซึ่งเป็นการดูแลอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม รวม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีอยู่ตามลำพัง กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือหรือดูแลในชีวิตประจำวันและการเฝ้าระวังทางสุขภาพ และกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลระยะยาวด้านการแพทย์ เวชปฏิบัติ ฟันฟู รักษาพยาบาล และสวัสดิการสังคม และขณะเดียวกันยังได้พบปัญหาที่เกิดจากการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ปัญหาผู้สูงอายุมีความยากจนขาดคนดูแล มีโรคเรื้อรัง การเข้าถึงบริการปัญหาดูแลผู้สูงอายุและสภาพการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ซึ่งจังหวัดลำปางต้องดำเนินการต่อรูปแบบของการเจ็บป่วย การรับรู้สภาพของตนเองเนื่องจากความเสื่อม และการประเมินผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกมิติ

จากนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุด้วยการจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งให้ดำเนินการตามโครงการสร้างหลักประกันรายได้ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดลำปางพบว่า จังหวัดลำปางสามารถจัดสวัสดิการได้ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้สูงอายุระหว่าง 60-69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 59,550 คน อายุระหว่าง 70-79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 39,233 คน อายุระหว่าง 80-89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 13,947 คน และอายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 1,675 คน ทั้งนี้จังหวัดลำปางยังมีหน่วยงานภาครัฐที่เอื้อต่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปางที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดลำปางและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้จังหวัดลำปางมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.แม่เมาะ) ที่มีศักยภาพในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจังหวัดลำปางมีความหลากหลายรูปแบบในการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตาม หนึ่งในแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมผู้สูงอายุ คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาเรียนรู้แบบตลอดชีวิตที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดการรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้และร่วม

แลกเปลี่ยนกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนด้านการใช้ชีวิต การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาตนเอง การศึกษารูปแบบดังกล่าวจึงเน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษานอกระบบ ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุยังมีความสำคัญในแง่ที่เป็นแหล่งภูมิรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ที่สั่งสมมาเพื่อสืบสานภูมิปัญญา ภูมิรู้ของชุมชนท้องถิ่นนั้น

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 มาตรา 50 (7) กำหนดให้มีเทศบาลตำบลมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงาน องค์กร และภาคีอื่นๆ โดยสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านนันทนาการ (เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม, 2552)

เทศบาลตำบลเสริมงาม มีจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากถึงร้อยละ 26.33 ซึ่งมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นคือ ให้ความสำคัญในการดำเนินกิจการด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และได้เห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้นในสังคม จึงได้มีโครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อรองรับอัตราของผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้นในชุมชน และช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิตแก่ผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) โดยที่โครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเสริมงาม ได้มีความพยายามในการริเริ่ม และจัดตั้งขึ้นในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้มีการกำหนดโครงสร้างในการทำงาน โดยพบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม ได้มีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด มีอยู่มากถึงร้อยละ 26.33 ทำให้พื้นที่เขตเทศบาลตำบลเสริมงามเข้าสู่การเป็นเมืองผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวประกอบกับผู้สูงอายุต้องการมีแหล่งรวมในการพบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และแก้ปัญหาความเครียดของผู้สูงอายุในชุมชน การมีหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องในโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงามนั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีจุดศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงอายุในท้องถิ่น และเพื่อให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้แสดงศักยภาพของตนเอง อีกทั้งเทศบาลตำบลเสริมงาม มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพในการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น โดยเริ่มมีการดำเนินโครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2560 และมีความต้องการริเริ่มหลักสูตรนำร่องสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลตำบลเสริมงาม ที่มีลักษณะการพึ่งพาตนเอง หรือเรียกว่า โรงเรียนผู้สูงอายุวิถีคนเสริม

ดังนั้น จากประเด็นความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยจากการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องเพื่อส่งเสริมสุขภาวะอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางเพื่อสามารถนำหลักสูตรนำร่องดังกล่าวไปดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเสริมงาม ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในระดับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้สูงอายุในเขตเทศบาลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยที่เทศบาลตำบลเสริมงามให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายในระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับระดับชาติ โดยที่ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในชุมชน และแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ ภูมิปัญญา สิ่งสร้างสรรค์ที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่

ชุมชนได้ รวมทั้งสามารถทำให้เทศบาลตำบลเสริมงามได้ก้าวเข้าไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและมีความสุขได้

1.2 โจทย์ในการวิจัย / คำถามในการวิจัย

หลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง จะมีลักษณะอย่างไร และรูปแบบอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องของผู้อายุเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
2. เพื่อสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องอย่างมีส่วนร่วมที่เป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะให้แก่เทศบาลตำบลเสริมงามเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนต่อไป

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ หลักสูตรผู้สูงอายุต้นแบบนำร่องสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่
 - กลุ่มที่ 1 คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
 - กลุ่มที่ 2 คือ ตัวแทนชุมชน กลุ่ม องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ
 - กลุ่มที่ 3 คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง
 รวม 3 กลุ่ม ไม่เกิน 40 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ 30 กันยายน 2560 ถึง 1 ตุลาคม 2561

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีแหล่งสืบค้นข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การจัดเวที การสนทนากลุ่ม และนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร งานวิจัย และการรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสัมภาษณ์เชิงลึก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องของผู้อายุ เขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
2. เกิดการสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องอย่างมีส่วนร่วมที่เป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของ เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
3. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะต่อเทศบาลตำบลเสริมงามเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนต่อไป
4. เกิดนวัตกรรมหลักสูตรผู้สูงอายุต้นแบบสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง และสามารถนำไปขยายผลต่อไป

1.7 จริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องเพื่อส่งเสริมสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับได้รับการอนุมัติรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง (เลขออนุมัติ E2560/020)

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่อง หมายถึง หลักสูตรนำร่องสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุในการสร้างให้ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ให้เป็นผู้สูงอายุต้นแบบที่สามารถดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมในครอบครัวชุมชน และสังคมอย่างมีความสุขและเป็นต้นแบบให้กับชุมชน และสังคมได้

ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การกระทำที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลมี สุขภาพทางกาย จิต ปัญญา และสังคม โดยสนับสนุนพฤติกรรมบุคคลและการจัดการ สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม

เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง